

vingaker.se

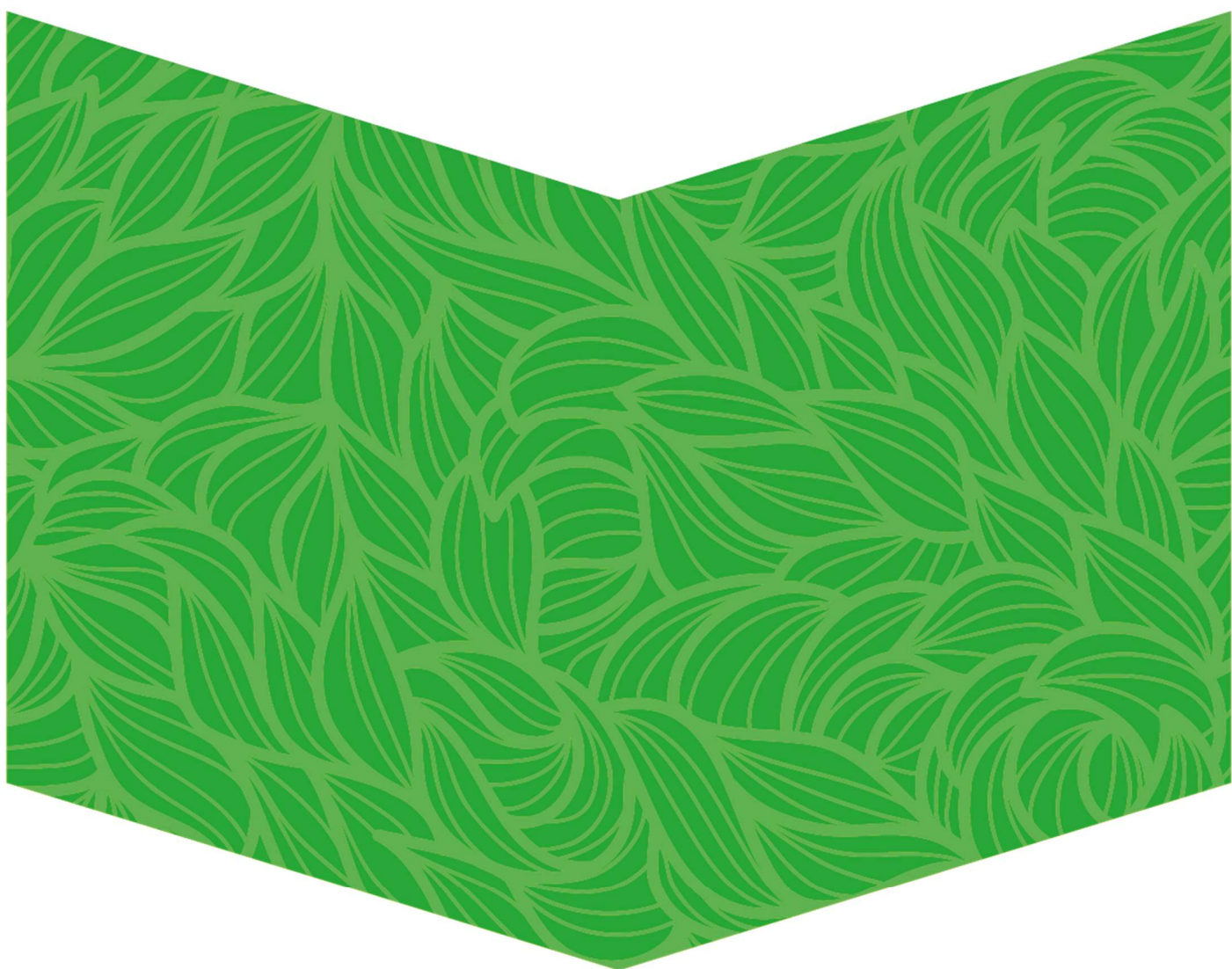

Vingåkers
kommun

Vingåkers kommuns Planeringsstrategi

Kommunfullmäktige

Flik 4.5

Dokumenttyp	Strategi
Dokumentnamn	Vingåkers kommuns planeringsstrategi
Fastställt	2024-10-28, Kf § 108
Beslutande	Kommunfullmäktige
Giltighetstid	Tillsvidare
Processägare	Samhällsbyggnadschef
Senast reviderad	2024-10-28, Kf § 108
Detta dokument gäller för	Vingåker kommun

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
En kontinuerlig översiktsplanering.....	4
Vad är planeringsstrategi?	4
Översiktsplanens process	4
Vingåkers översiktsplan	5
Gällande översiktsplan	5
Pågående planarbete	5
Översiktsplanens aktualitet.....	6
Översiktsplanens innehåll.....	6
Kommunens ställningstagande.....	7
Länsstyrelsens underlag	8
Förändrade planeringsförutsättningar.....	9
Riksintressen	11
Genomförda och nu pågående interna planeringsunderlag	12
Nya lagar	14
Regionala och nationella mål	14
Kommunens pågående arbete – nu och framåt.....	16
Pågående arbete.....	16
Planbehov	16

En kontinuerlig översiktsplanering

Vad är planeringsstrategi?

Under 2020 infördes ändringar i plan- och bygglagen (PBL) vilka bland annat innefattar delar av lagens tredje kapitel om översiktsplanering. En av förändringarna benämns planeringsstrategi vilken ersätter och utvecklar förfarandet kring det som tidigare kallades aktualitetsprövning. Syftet med planeringsstrategin är att uppmuntra ett mer kontinuerligt översiktsplanearbete.

Planeringsstrategin ska redogöra för om gällande översiktsplan kan betraktas som aktuell i relation till de krav på innehåll som beskrivs i PBL (se sidan 5). Kommunen skall även redovisa förändrade förutsättningar som påverkar översiktsplanen och dess aktualitet. Dessutom ska kommunen redogöra för kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering som helhet. Det kan exempelvis handla om behov av nya underlag eller rutiner som kommunen identifierar som angelägna, eller prioritering av de delar av planen där förändring anses önskvärt. Ett viktigt stöd i framtagandet är det underlag för planeringsstrategin som länsstyrelsen är ålagd att leverera till kommunen.

För att planeringsstrategin ska bli giltig ska den antas kommunfullmäktige, skickas till Boverket och länsstyrelsen, samt publiceras på kommunens hemsida. I detta första skede, sedan förändringen av PBL trädde i kraft, skall detta ske innan två år har passerat sedan valet 2022. I annat fall betraktas kommunens översiktsplan som inaktuell vilket påverkar flera relaterade planprocesser. Exempelvis behöver då detaljplaner handläggas med det utökade planförfarandet. Det kan också påverka möjligheterna att ta viss mark i anspråk för bebyggelse.

Översiktsplanens process

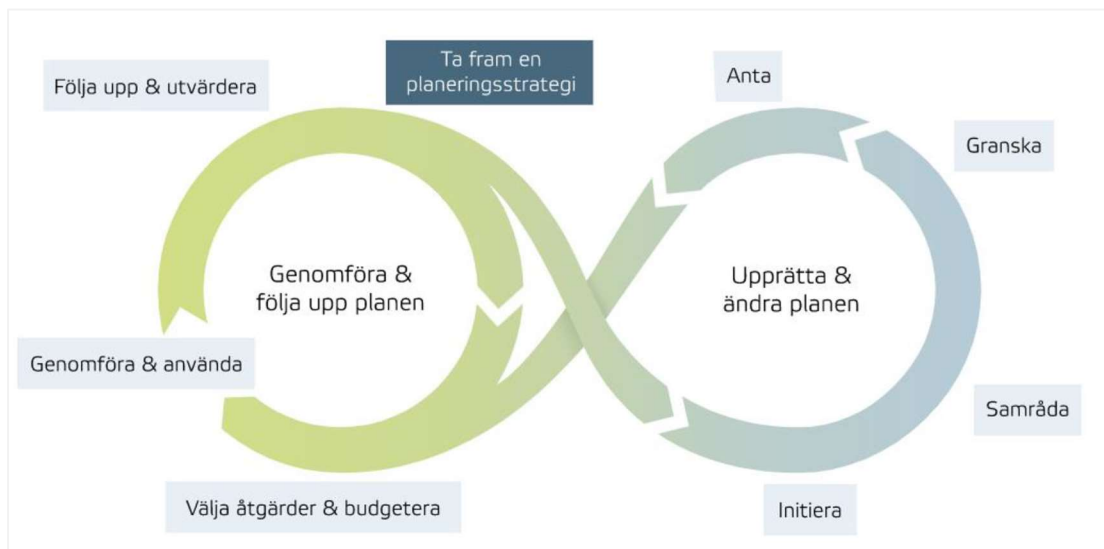

Illustration från Boverkets hemsida

Vingåkers översiktsplan

Översiktsplan är det dokument där kommunen redogör för de långsiktiga strategierna för fysisk planering. Planen ska dessutom redovisa hur kommunens mark- och vattenområden används och om de ska bevaras eller utvecklas, samt beskriva hur kommunen ställer sig till olika värden och hänsyn, exempelvis riksintressen eller bostadsförsörjning.

Gällande översiktsplan

Vid antagandet av denna planeringsstrategi gäller *Vingåkers översiktsplan – spelregler för en hållbar utveckling*, vilken antogs 2010-11-22. Befolkningsprognosen i planen visar på en negativ befolkningsutveckling med utblick mot 2019 och fullmäktiges befolkningsmål enligt planen är att "kommunen ska ha en ökande folkmängd och verka för en försiktig tillväxt". Planens målsättningar beskriver bland annat att det i kommunen ska finnas trygga och tillgängliga utemiljöer, möjligheter till ett varierat näringsliv, attraktiva bostäder för alla medborgare samt att bebyggelse främst bör tillkomma i utpekade utvecklingsorter samt i stråket mellan Vingåker och Baggetorp (se intilliggande bild).

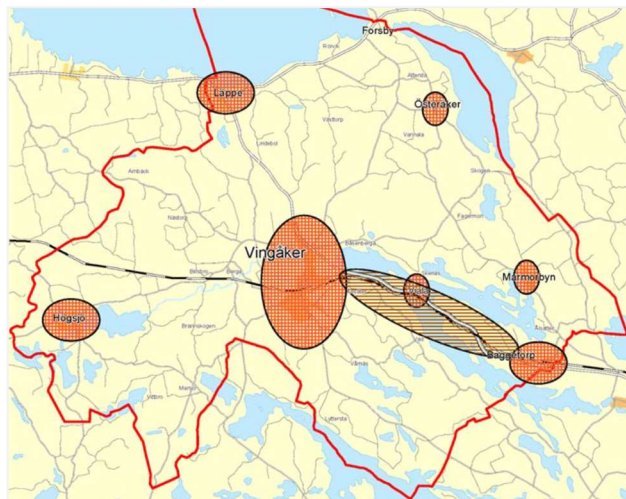

Bild från Vingåkers Översiktsplan 2010

Pågående planarbete

I samband med aktualitetsprövning av översiktsplanen i september 2018 beslutade kommunfullmäktige att översiktsplanen skulle revideras i sin helhet. 2019 fastslogs övergripande riktning och mål för arbetet med revidering av planen och i september 2022 påbörjades arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för kommunen. I december 2023 antog kommunens samhällsbyggnadsnämnd ett planförslag benämnt *Vingåker 2032 – en jordnära Översiktsplan*. Planförslaget skickades ut på samråd och fanns tillgängligt för synpunkter på kommunens hemsida från 8 januari till och med 29 februari 2024. Nu pågår arbetet i därpå följande skede mot färdigställandet av en granskningsversion av planförslaget. Samrådsversionen av planförslaget finns tills vidare tillgängligt på kommunens hemsida, tillsammans med tillhörande miljöbedömning.

Översiktsplanens aktualitet

Översiktsplanens innehåll

I planeringsstrategin ska kommunen redogöra för om gällande översiktsplan är giltig utifrån följande paragrafer i 3e kapitlet i plan- och bygglagen, 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §. Punkt 5 i 5 § är ej relevant för Vingåkers kommun, endast regionerna Stockholm respektive Skåne har idag regionplaner.

3 § - Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

4 § - Kommunen ska redovisa hur förhållanden med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen i 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att,

1. riksintressen ska tillgodoses
2. gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas
3. [...]

5 § - Av översiktsplanen ska även följande framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,
 2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna planen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program ...
3. sådana områden för LIS som avses i 7 kap. 18 e § första stycket MB,
 4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,
 5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och
6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse

Kommunens ställningstagande

Aktualisering av översiktsplan

Kommunfullmäktige beslutade om Aktualisering av översiktsplan 2018-09-17 (Kf § 79) vari gällande *Översiktsplan för Vingåkers kommun – spelregler för en hållbar utveckling*, förklarades inaktuell för de delar som berör befolkning och bostäder. I samma ärende beslutades dessutom att "att revidera översiktsplanen i sin helhet, för att kunna ta fram en plan anpassad för dagens förutsättningar när det gäller format, utvecklingsstrategi och struktur". Hela detta stycke beskriver innehåll och ställningstaganden i detta ärende.

Inaktualitetsbeslutet grundades i kraven i dåvarande plan- och bygglag (PBL), kopplat till det som då benämndes aktualitetsprövning. Prövningen innebar en bedömning av vilka delar av planen som är aktuella och inaktuella, samt vilka eventuella revideringar och tillägg som bör göras för att översiktsplanen ska fungera vägledande. Enligt dåvarande PBL skulle denna bedömning göras av kommunfullmäktige under varje mandatperiod.

Anledningen till att delarna befolkning och bostäder förklarades som inaktuella beror främst på att spelreglerna för bebyggelse förändrats. Översiktsplanens befolkningsprognos för åren 2010–2019 indikerar en negativ befolkningsutveckling. Under denna period hade Vingåker i stället en befolkningsökning. Dåvarande befolkningsprognoser (2018) visade dessutom på en förväntad fortsatt ökning. För att bättre kunna leva upp till dagens behov föreslås också en utvecklingsstrategi få en mer framträdande roll i kommunens översiktsplan. Det konstateras också att begrepp som "samlad bebyggelse" har i lagstiftningen ersatts med andra benämningar.

I beslutet redogörs även för att översiktsplanen visar på att ett par områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) som länsstyrelsen inte godtagit eller efterfrågat tydligare redogörelser kring, vilket medför otydlighet vid detaljplanering och bygglov.

Till gällande översiktsplan från 2010 hör ett tillägg och tre fördjupningar; Tillägg till Översiktsplanen – Vindkraft Vingåker. Antagandehandling 2010-11-22 §109; Fördjupad översiktsplan för Brene-området, Vingåkers kommun. Plats för service och arbete i Vingåker. Antagandehandling 2009-06-09; Centrum Vingåker. Småstadscharm och slottsdammar. Antagen 2001-04-23 §35 samt; Översiktsplan - 90, Vingåkers kommun. Fördjupad del avseende centralorten Vingåker. Upprättad 1991-92. I aktualitetsbeslutet från 2018 förklaras samtliga tillägg och fördjupningar vara i behov av översyn, framför allt Centrum Vingåker från 2001 samt den fördjupade delen avseende centralorten från 1991. Länsstyrelsen har därefter påpekat att det utpekade riksintresseanspråk för vindbruk som finns i tillägget för Vindkraft har utgått, varför detta tillägg kan betraktas som inaktuellt.

Uppdatering ställningstagande

I denna planeringsstrategi kvarstår kommunens ställningstaganden från 2018, med tillägget att 2010 års översiktsplan även kan betraktas som inaktuell av skälet att den saknar redogörelse för kommunens syn på risker för klimatrelaterade skador på bygd miljö samt hur dessa kan hindras. De skador som åsyftas kan följa av översvämning, ras skred eller erosion i enlighet med utdraget ur plan- och bygglag

ovan. Kommunen beaktar även Länsstyrelsens aktualitetsbedömning, som framgår av resterande delen av detta kapitel.

Länsstyrelsens underlag

Under en mandatperiods senare två år, eller när en kommun begär det, ska länsstyrelsen lämna ett underlag till kommunen som redovisar de intressen som är av betydelse för gällande översiktsplans aktualitet. Den 17 juni 2022 tog kommunen emot "Länsstyrelsens underlag för Vingåkers kommuns planeringsstrategi" från länsstyrelsen i Södermanland.

I ett tidigare skede i maj 2016, i enlighet med den tidigare formuleringen i PBL kapitel 3 - 28§ lämnade Länsstyrelsen en sammanfattande redogörelse till kommunen. I redogörelsen gör Länsstyrelsen följande övergripande bedömning,

Länsstyrelsen bedömer att gällande översiktsplan för Vingåkers kommun till sitt innehåll och sin redovisning av statliga intressen i flera delar ännu är aktuell, men att planen i andra delar behöver anpassas till nya förutsättningar. Länsstyrelsens bedömning är sammanfattningsvis att behovet av en översyn är allra störst inom följande delar

- riksintresse kulturmiljövård
- riksintresse vindbruk
- miljökvalitetsnorm för vatten
- klimatpåverkan
- mellankommunala frågor – aktualisering
- aktualitet för fördjupning och tematiskt tillägg till översiktsplanen

I 2022 års underlag för Vingåkers kommuns planeringsstrategi, bedömer länsstyrelsen att synpunkterna i den sammanfattande redogörelsen från 2016 kvarstår, men att redovisningen av åtgärder för att begränsa klimatpåverkan har skärpts i aktualitet. Länsstyrelsen tillfogar att "Underlag för bedömning av om planen bidrar till miljökvalitetsnorm för yt- och grundvatten samt förutsättningar för kommunala ställningstagande för att säkerställa detta har tillkommit [...]". De påpekar även lämpligheten i att uppfölja och utvärdera relevanta förändringar gällande LIS-områden för kommunens kommande planering. Länsstyrelsen delar också kommunens åsikt i aktualitetsbeslutet från 2018, att planen är inaktuell för delar rörande befolkning och bostäder.

Kommunens översiktsplan från 2010 har ett tematiskt tillägg gällande vindkraft. Länsstyrelsen kommenterar att det utpekade riksintresseanspråk för vindbruk som finns i tillägget har utgått.

Länsstyrelsen redogör också för lagändringar av betydelse kommunal fysisk planeringen som trätt i kraft sedan Länsstyrelsens redogörelse från 2016. Dessa är medtagna i nästa kapitel. Kommunen integrerar länsstyrelsens bedömningspunkter i pågående och kommande översiktsplanearbete vilket även är medtaget i följande delar av planeringsstrategin.

Förändrade planeringsförutsättningar

I planeringsstrategin ska kommunen också redogöra för förändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Det kan handla om förändringar inom kommunen eller i en större geografisk skala, nya regionala eller nationella riktlinjer, eller lagändringar som innebär förändrade krav på översiktsplanens innehåll.

Demografiskt

I kommunen ökar gruppen äldre. Kommunen har redan idag en betydande andel vilken även växer till följd av inflyttning, primärt från Stockholm och våra angränsande kommuner. Kommunens andel äldre över 85 beräknas öka kraftigt under kommande tioårsperiod. I takt med att vi blir allt äldre, med färre som ska ta hand om fler, är utmaningen stor att klara det utan att kvalitén på omsorgen blir sämre. Samtliga berörda delar av betydelse för översiktsplanering bör därför ta hänsyn till angelägenheten i denna utmaning, för att behålla en hög livskvalitet för kommunens alla åldersgrupper.

Omvärldsläget – förändrade mönster och ökad beredskap

Covid-19 pandemin medförde högre mortalitet och ett ökat antal långvarigt sjuka. Men den har också påverkat vardagen på andra sätt. Inom vissa yrken öppnades större möjligheter att arbeta på distans vilket även påverkat var vi väljer att bosätta oss i någon mån. En del har tagit tillfället att på heltid bosätta sig i fritidsbostaden. Detta mönster har medfört att allt flera fritidshus omvandlas till permanentbostäder. I Vingåker sker den snabbaste omställningen i de områden där det kommunala VA-nätet byggs ut.

Pandemin tillsammans med Rysslands krig i Ukraina har ökat medvetenhet om beredskap i samhället generellt vilket påverkar planeringen av mark och vatten på flera sätt. Ett ytterligare ökat fokus på livsmedelsberedskap och jordbruksmarkens värde, ökad beredskap kring vård och omsorg samt att tillsyn av Försvarsmaktens intressen eller andra samhällsviktiga intressen blir mer angeläget.

Folkhälsa och friluftsliv

Att vara ute i naturen innebär minskad stress samt bättre psykisk och fysisk hälsa. Forskning visar att människor är mer fysiskt aktiva i områden med högre grad av gångvänlighet och fler upplevelsevärden. Barns tillgång till grönytor är särskilt viktig för att förbättra koncentrationsförmåga och motoriska kunskaper. Detta lägger också grunden för aktiva och hälsosamma rörelsevanor längre fram i livet. Möjligheten till en aktiv fritid är stora i kommunen men i vissa områden är närheten begränsad utan tillgång till bil. Det är viktigt att naturområden är lätta att nå till fots, med cykel eller kollektivtrafik för att vara tillgängliga för alla.

Växt- och djurliv

För att naturmiljöer ska kunna leverera de ekosystemtjänster vi är beroende av så krävs en fungerande biologisk mångfald. Denna mångfald utgör grunden till att ekosystem ska kunna anpassa sig till förändringar och motstå eller återhämta sig från störningar, så kallad resiliens. Exempel på

ekosystemtjänster, är klimatreglering, pollinering, effektiv matproduktion, vattenrening samt skadedjursreglering. Därutöver ger de oss en god och sund miljö att bo och vistas i.

Grönstruktur

På senare tid har fysisk planering med en helhetssyn på gröna strukturer ökat i betydelse och blivit alltmer vedertagen. Plan- och bygglagens formuleringar kring främjandet av ändamålsenliga strukturer inkluderar gröna områden och hur dessa förhåller sig till varandra samt andra områden och intressen - så kallat gröna strukturer. En viktig del av detta avser ekosystemtjänsternas funktioner. Idag finns olika typer av handledning för grönstrukturplanering, bland annat har Naturvårdsverket och Boverket tagit fram Vägledning om grönplanering där den senaste upplagan är från 2023.

Översvämningsrisk Vingåkersån

Våren 2021 drabbades landskapet i och kring Vingåkers kommun av kraftiga skyfall och nära 50 millimeter regn föll under ett dygn. Som en följd av den kraftiga nederbörden översvämmades Vingåkersån och erosions-skador uppstod längs åkanten i centralorten. Kommunen vidtog akuta åtgärder och under året som följde inleddes därefter ett stabiliseringsarbete i tre etapper. Arbetet består av erosions- och skredförebyggande åtgärder tillsammans med kompenserande biotopåtgärder. En viktig insats bestod av att flytta tusentals individer av den fridlysta och hotade målarmusslan uppströms. Etapp två inleddes under 2024 och etapp tre ingår som en del av det pågående planarbetet för Säfstaholms slott.

En översvämningskartering för Nyköpingsån gjordes 2015 på uppdrag av MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap). Utredningen omfattar även Högsjön och Vingåkersån. Översvämningskarteringen visar att relativt stora ytor längs med Vingåkersån riskerar att översvämmas vid ett 100- respektive 200-årsflöde. Även delar av Högsjöns, Kolsnarens och Virens stränder riskerar att översvämmas vid dessa flöden. Karteringen utgjorde ett viktigt underlag vid planeringen av ovan beskrivna åtgärder.

Jordbruksmark

Sedan tiden för gällande översiktsplans antagande har betydelsen av kraven på bevarande av jordbruksmark ökat ytterligare. I juni 2017 antog Sverige en nationell livsmedelsstrategi för en ökad hållbar matproduktion. Strategin betonar att sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska och att landets självförsörjning ska öka. Inom fysisk planering innebär detta att säkerställa hänsyn till jordbruksproduktion jämte andra samhällsintressen. Regeringen bedömer att ökad kunskap behövs om jordbruksmarken och jordbruksproduktionen vid planläggning. I Jordbruksverkets rapport "Värdering av jordbruksmark i planprocessen" från 2021 konstateras att kommunerna själva är bäst lämpade att ta fram planeringsunderlag för jordbruksmarken. I rapporten redovisas de faktorer som bedöms vara av störst relevans för ändamålet.

Regional livsmedelsstrategi

Parallellt med den nationella livsmedelsstrategin fick länen i uppdrag att ta fram regionala livsmedelsstrategier. 2018 togs en ny regional livsmedelsstrategi fram av Länsstyrelsen tillsammans

med Region Sörmland och Lantbrukarnas riksförbund (LRF). Två av strategins fem prioriterade områden handlar om sörmländsk matidentitet samt om ökad samverkan och förståelse mellan offentliga, privata och ideella aktörer.

Åtgärdsprogram för vatten

Mål och åtgärder regleras genom sexåriga Åtgärdsprogram som i varje respektive distrikt formulerar vad kommuner och andra myndigheter behöver göra. Nuvarande åtgärdsprogram för Vingåkers vattendistrikt gäller mellan 2022 och 2027.

Riksintressen

Berörda statliga myndigheter har fått regeringens uppdrag att se över riksintressena i syfte att minska dessa i antal och geografiskt omfång. Länsstyrelserna har också fått i uppdrag att identifiera behov av aktualitetsprövning för riksintresseanspråken kulturmiljövård och naturmiljövård. Delvis med målet att minska konflikter mellan riksintressen och bostadsbyggande samt för frigörandet av mer exploaterbar mark.

Trafikverket beslutar om riksintressen för kommunikationer. Senast beslutade bedömning är från november 2023. Under 2024 gör Trafikverket en översyn av dokumentet ”Riksintressen för trafikslagets anläggningar – sektorsbeskrivning inklusive kriterier för utpekande” i aktualitetssyfte. Under sommar 2024 är/var ett förslag ute på remiss.

Riksintressen för kommunikationer

I Översiktsplan 2010 redovisas riksväg 52 som riksintresse vilket ej längre stämmer. I Boverkets översyn 2020 togs detta riksintresse bort. Informationen justeras av kommunen i nästa översiktsplan.

Trafiksäkerhet

I yttranden över 2024 års samrådsförslag till ny översiktsplan påpekar Länsstyrelsen och Trafikverket att kommunen i ett tidigt skede bör ta ett helhetsgrepp om trafikförsörjningen vid planering och exploatering av större områden. Vid planläggning ska hänsyn tas till Trafikverkets prognoser mot 2040 medan lokal trafik i första hand ska hänvisas till lokalt gatunät. Kommunen beaktar dessa yttranden.

Försvarmakten

Försvarmakten ansvarar för riksintressen för totalförsvarets militära del. Med totalförsvaret avses de myndigheter som deltar i Sveriges territoriella försvar, vilket har i uppgift att bemöta de hot som landet som nation ställs inför. Vissa militära riksintressen redovisas öppet emedan vissa döljs av säkerhetsskäl i enlighet med offentlighets- och sekretesslagen. Försvarmakten uppdaterar kontinuerligt sina värdebeskrivningar av riksintresse för totalförsvaret. Senaste uppdateringen är från januari 2023. I Vingåker redovisas inga öppet synliga riksintressen för totalförsvarets militära del.

Riksintresse Kulturmiljövård

I Vingåker finns två riksintressen för kulturmiljövård. Bruksmiljön vid Högsjö bruk samt Odlingslandskapet i Österåkersbygden. Mellan 2009 och 2014 genomförde Länsstyrelsen i Södermanland en översyn av länets riksintressen för kulturmiljövården. Denna slutfördes alltså efter föregående översiktsplans antagande. Resultatet av översynen beaktas i pågående översiktsplanarbete.

Genomförda och nu pågående interna planeringsunderlag

2015–2016 tog kommunen fram en plattform för platsvarumärket Vingåkersbygden. I det arbetet medverkade bygdens invånare, företag och föreningar. Varumärkesplattformen landade i *Vision 2023 – Den smarta vingåkersbygden*. Visionsarbetet har medfört flera delar som idag är en etablerad del av kommunen och kommunens arbetssätt. En samverkansform för fiberutbyggnaden kan nämnas, vilket lett till att 100% av alla som beställt en fiberanslutning inom kommunen nu är anslutna, utan bidrag eller privata fiberföreningar. Inom kommunen pågår också ett utvecklingsarbete under rubriken digitalt socialt ekosystem, för att möta upp behov med digitala lösningar utan att det sker på bekostnad av individens känsla av trygghet, säkerhet och tillgänglighet.

Kommunfullmäktige antog 2017 en landsbygdsstrategi som förutsätter kontinuerliga medborgardialoger, bland annat genom lokala utvecklingsgrupper och gruppen för areella näringar som arbetar fram lokala utvecklingsplaner. Utvecklingsplanerna tas själva fram av grupperna, med stöd från kommunens landsbygdsutvecklare, och är ett viktigt underlag i ett kontinuerligt översiktsplanarbete.

Trafikdokumentation

Som en del av kommunens samverkan med de lokala utvecklingsgrupperna förs en löpande trafikdokumentation för att tydliggöra vilka ärenden som kommer in till kommunen, vilka ärenden som är aktuella i kommunens arbete samt vilka ärenden som är avslutade. Vissa ärenden kan hanteras inom ramen för kommunens driftbudget. Andra ärenden har de lokala utvecklingsgrupperna möjlighet att driva vidare på egen hand. Målet med arbetet är att skapa en tydlighet och transparens i hur trafikrelaterade frågor hanteras och prioriteras inom kommunen. I översiktsplanen beskrivs ej enstaka ärenden var för sig, dock synliggör trafikdokumentationen ärenden av generell karaktär.

Fiberutbyggnad

Ett projekt som skapat förutsättningar för utveckling av Vingåkersbygden är utbyggnaden av fibernätet. 2014 tecknade kommunen samverkansavtal som gav förutsättningar till en arbetsmodell, där Vingåker var först i landet att erbjuda fiber till samtliga hushåll, till samma pris och villkor i hela kommunen. Alla som beställt fiberanslutning är nu anslutna, medan cirka tusen fastigheter som ej beställt återstår. En fortsatt utbyggnad skulle vara fördelaktig då fiber är en samhällsviktig infrastruktur. Kommunen anpassar vård- och omsorgstjänster med hjälp av digitala stöd. Dessa tjänster behöver en robust och redundant infrastruktur, där en kombination av fiber och mobilt nät blir viktig som backup.

Folkhälsopolicy

Policyn gäller sedan första januari 2017 där det konstateras att arbete behövs inom samtliga elva målområden för folkhälsa. Utifrån hälsoläget i Vingåkers kommun har ekonomiska och sociala förutsättningar samt uppväxtvillkor för barn och unga särskilt prioritet.

Dagvattenpolicy

Kommunen antog 2021 en gemensam dagvattenpolicy tillsammans med Katrineholms och Flens kommuner. Policyn förordar lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD). Dagvattenflöden ska reduceras och fördröjas så att belastningen på ledningsnätet begränsas och risken för översvämning och förorening av vattnet minimeras. Policyn fastställer också att dagvatten vid om- och nybyggnation inte ska blandas med spillvatten eller ledas till de kommunala reningsverken.

Vattenskyddsområden

I kommunen finns beslutade vattenskyddsområden med föreskrifter för två av kommunens vattentäkter. Då besluten är gamla pågår ett arbete med att revidera vattenskyddsområdena med föreskrifter för att anpassa dessa efter dagens behov och lagstiftning.

Avfallsplan och vattentjänstplan

Vingåkers kommun antog 2022 en gemensam avfallsplan tillsammans med Flens och Katrineholms kommuner med hjälp av Sörmland Vatten och Avfall AB (Sörmland Vatten) som processledare för själva framtagandet. Ett av planens målområden är fysisk planering vars syfte är att se till att platser och utrymme finns för hantering, återbruk och återvinning av avfallet. En avfallsplan ska ses över vart fjärde år och vid behov uppdateras.

I enlighet med att lagen om allmänna vattentjänster förändrades 2023 har Vingåkers kommun tagit fram och antagit en vattentjänstplan i nära samarbete med Katrineholms och Flens kommuner tillsammans med det kommungemensamma bolaget Sörmland Vatten.

Ny strategisk inriktning

Sedan valet 2022 styrs kommunen av Allians för Vingåkersbygden (Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna), med stöd av Sverigedemokraterna. Alliansen tydliggör vision och politiska prioriteringar för den närmaste mandatperioden i dokumentet *Strategisk inriktning för Vingåkers kommun 2023–2026*.

En övergripande inriktning är målsättningen att kommunen ska växa till 10 000 invånare, i syfte att bemöta en ökande försörjningsbörda. Kommunen behöver skapa långsiktiga förutsättningar för en fortsatt bra skola, vård och omsorg samt annan offentlig och kommersiell service. Inriktningen förutsätter en god planberedskap och möjligheter att bygga i attraktiva miljöer.

Bostadsförsörjningsprogram och energiplan

Kommunen har ett Bostadsförsörjningsprogram för 2020–2023 som antogs 2019. Kommunens Energiplan har varit ute på remiss och väntas antas i kommunfullmäktige under höst 2024.

Nya lagar

2018 infördes ett sjätte kapitel i miljöbalken - Miljöbedömningar. Kapitlet medför nya krav på översiktsplanens innehåll samt arbetet med dess framtagande. Samma år kom genom plan- och bygglagen nya krav på att kommuner i översiktsplan ska beskriva sina ställningstaganden till klimatrelaterade skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion och hur dessa kan förhindras eller konsekvenserna dämpas.

Enligt nya direktiv i plan- och bygglagen (PBL) 2014 ska kommunerna i översiktsplan vägledande redovisa hur kommunen avser tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder, i enlighet med lagens riktlinjer. 2022 kompletterades lagen med att kommuner ska analysera de bostadsbehov som den lokala bostadsmarknaden inte kan tillfredsställa.

2020 blev FNs barnkonvention infogad i svensk lag vilket ger barnrätten större vikt i andra lagar, även PBL. Barns intressen ingår bland annat i flertalet av de allmänna intressen som redovisas i kapitel 2 i PBL. Hänsyn till de allmänna intressena enligt PBL handlar till exempel om planering för ändamålsenliga strukturer, goda livsmiljöer och en långsiktigt hållbar hushållning av den byggda miljön samt mark, vatten, energi och andra viktiga samhällsliga resurser.

Avfallshantering

Från och med 1 januari 2024 tar Sveriges kommuner över ansvaret för insamling av förpackningsavfall från hushåll samt driften av befintliga återvinningsstationer. Från den 1 januari 2027 ska samtliga kommuner ha infört fastighetsnära insamling av de vanligaste förpackningsslagen. Sörmland Vatten och Avfall AB arbetar tillsammans med Vingåkers kommun med att utforma en ny hanteringslösning. En ny fastighetsnära insamling kommer bland annat kräva större ytor för sortering vid flerbostadshus.

Digitalt tillgänglig översiktsplan

Regeringen beslutade 2023 att innehållet i översiktsplaner som påbörjas från och med 2027 ska vara digitalt tillgängligt vilket regleras i PBL. Påbörjade och redan antagna planer före 2027 omfattas ej av detta krav. Boverket tillhandahåller en ÖP-modell för vägledning av hur planinnehållet kan digitaliseras. Vingåker arbetar redan idag med samordning och tillgängliggörande av kommande översiktsplanematerial.

Regionala och nationella mål

Region Sörmlands utvecklingsstrategi

2019 bildades Region Sörmland genom en sammanslagning av Landstinget Sörmland, Regionförbundet Sörmland samt Sörmlands kollektivtrafikmyndighet. Regionen har ansvar för de regionala utvecklingsfrågorna vilket manifesteras i en regional utvecklingsstrategi (RUS). Strategin antogs 2019 med en revidering från 2022 där fem prioriterade inriktningar lades till.

Sveriges miljömål

Sedan 1999 finns Sveriges miljömål vilka beslutas av riksdagen. 2030 är nästkommande tidsbestämda mål, parallellt med Agenda 2030. För många av dessa mål går utvecklingen åt fel håll och arbetet behöver gemensamt skärpas ytterligare. Under det övergripande generationsmålet finns sexton mål för tillståndet hos olika miljötyper och områden. Inom arbetet för en minskad klimat- och miljöpåverkan bedöms följande mål som mer relevanta för Vingåkers kommuns planarbete. Målet *Ett rikt odlingskap* vilket söker främja jordbrukslandskapets funktion för stabil livsmedelsproduktion och bevarad biologisk mångfald, men även som boende-, kultur- och naturmiljö. *Ett rikt växt- och djurliv* vilket handlar om att bevara, värna och socialt tillgängliggöra ekosystem, biologisk mångfald och arternas livsmiljöer. *God bebyggd miljö* som bland annat involverar utveckling av tätortsnära natur och prioritering av gång- och cykeltrafik. *Begränsad klimatpåverkan* med fokus på kollektivtrafikhöga bostadsutveckling, restaurering av våtmarker med mera. Miljömålen *Frisk luft* samt *Grundvatten* av god kvalitet vilka bland annat handlar om att motverka spridning av skadliga ämnen samt att planera för att kvalitén i luft och vatten ej försämras.

Politik för gestaltad livsmiljö

Sedan 2018 finns ett nytt nationellt mål för hållbar arkitektur, form och design under rubriken Politik för gestaltad livsmiljö vilket vägleds av Boverket. Målet handlar om att främja gemensamt skapande och en helhetssyn på hur vår livsmiljö gestaltas. Det fastslås att kulturarv, arkitektur, konst och design i vår omgivning har en avgörande betydelse för hälsa och välbefinnande i vardagen.

Kommunens pågående arbete – nu och framåt

I planeringsstrategin ska kommunen också redogöra för kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering som helhet. Det kan exempelvis handla om behov av nya underlag eller rutiner som kommunen identifierar som angelägna att skapa alternativt uppdatera, eller prioriteringar av de delar av planen där förändring anses särskilt önskvärt.

Pågående arbete

Våtmarker

Torvrika våtmarker har en särskilt viktig roll för klimatets utveckling då de innehåller stora mängder kol. Restaurering eller skydd av dessa minskar avsevärt utsläpp av växthusgaser. Restaurering av dränerade våtmarker är därför mycket betydelsefullt. Kommunen har påbörjat ett arbete för att kartlägga befintliga och potentiellt nya våtmarker.

Reviderad strandskyddslagstiftning?

Strandskyddslagstiftningen förändrades 2009 med nya riktlinjer för landsbygdsutveckling i sjönära läge. Uppföljande utredningar har lett till justeringsförslag, då lagen inte upplevs ha fått eftersökt effekt. Regeringen presenterade 2021 en revidering av strandskyddslagstiftningen som dock ej röstades igenom. Kommunen bevakar eventuella kommande förändringar då de kan vara av stor vikt för kommunens planering av utvecklingsområden.

Planbehov

Arbetet för att utreda hur kommunen kan bli mer robust, alltså mindre sårbar, behöver fortsätta, ur landskaps- och fysisk planeringhänseende. En central del avser frågor kopplade till vatten såsom kvantitativ och kvalitativ tillgång till dricksvatten - även reservalternativ, samt bevattningsbuffert för jordbruket vid situationer av extraordinär torka.

Kommunen skulle vara betjänt av att vidare utreda möjligheter samt kommande behov av infrastruktur för och produktion av olika energislag, primärt elektricitet. Vi behöver också fortsätta verka för förbättrade möjligheter till kollektivt resande inom kommunen samt västerut mot Örebro. Denna länk västerut har stor utvecklingspotential som arbetsmarknadsområde.

Bostadsförsörjningsprogrammet

Behöver få en tydligare fastslagen plats i processen för översiktsplanens framtagande. I planeringen för, samt i översiktsplanens redogörelse för, hur kommunen avser tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder bör aktualisering av bostadsförsörjningsprogrammet ha hög prioritet.

Strategiska lägen för bostadsbyggande

Vingåkers kommun betraktar Baggetorp, Högsjö, Läppe, Marmorbyn, Viala, Vingåker och Österåker som utvecklingsområden där förutsättningarna för en hållbar bebyggelseutveckling goda, bland annat ur kollektivtrafiksynpunkt. Inom dessa områden skulle kommunen vara betjänt av ytterligare utredningar, så att eventuell ny lokalisering av bebyggelse för identifierade behov får ett förbättrat beslutsunderlag för kommunens planer att fortsätta växa.

Kulturmiljö

Flera av kommunens områden skulle vara betjänta av kulturmiljöutredning. I kommunen finns bland annat en genomförd byggnadsinventering som kan bidra. Bättre underlag av denna typ skulle bli en resurs i kommunens planering, och ge riktlinjer för handläggning av bygglovsärenden och för hållbart underhåll av kommunens bebyggelse. Kommunen har exempelvis identifierat behov av områdesbestämmelser för Österåkersbygden samt revidering av desamma för Högsjö bruksmiljö.

Gröna och blåa strukturer

Kommunen har integrerat grönstruktur som en del av nu pågående översiktsplanearbete. Här finns fortsatta behov av bättre kartläggningar som underlag för prioriteringar och uppmärksammande av brister men också värden och intressen som kanske ej i tillräcklig grad uppmärksammas idag. Ett identifierat exempel är kommunens skogsmiljöer samt områden av rekreationell betydelse för boende i kommunens tätorter. Även blåa strukturer, delvis som en ömsesidig del av de gröna strukturerna, behöver kartläggas närmare. Blåa strukturer avser vatten- och strandmiljöer.

Internt arbete framåt - vatten

Kommunen har i större utsträckning börjat samverka mellan förvaltningarna i strävan mot att nå målen i Åtgärdsprogrammet för vatten. Denna samverkan behöver utökas ytterligare i ett strategiskt helhetsgrepp. Ett närmare samarbete med grannkommunerna är också angeläget för att följa och uppnå miljö kvalitetsnormerna för sjöar, vattendrag och grundvatten.

Genomförande av översiktsplan

När en ny översiktsplan väl är antagen behöver kommunen fastslå ett arbetssätt för genomförande och uppföljning av mål och riktlinjer i den nya planen. Även här är ett förvaltningsövergripande arbetssätt angeläget.